

On: 19 May 2015, At: 16:35

Publisher: Taylor & Francis

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954

Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for
authors and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Några mineralogiska iakttagelser från trakten kring Nyköping

K. A. Fredholm

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: K. A. Fredholm (1874) Några mineralogiska iakttagelser från trakten kring Nyköping, *Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar*, 2:2, 53-54, DOI: [10.1080/11035897409448651](https://doi.org/10.1080/11035897409448651)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035897409448651>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form

to anyone is expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

FREDHOLM, K. A. *Några mineralogiska iakttagelser från trakten kring Nyköping.*

Under nu pågående arbeten för Oxelösund—Flen—Westmanlands jernväg har, omkring $\frac{1}{8}$ mil norr om Stjernholm, en berghäll genomsprängts, hvarigenom en pegmatitgång, hufvudsakligen bestående af en köttröd, mycket grofkristallinisk ortoklas, kommit i dagen. Ifrågavarande gång eger ett visst intresse genom ett svart, derbt mineral, som i ej obetydlig mängd finnes i densamma. I gångens inre är mineralet afsöndradt i större klumpar, hvilka aftaga i storhet mot sidorna, der gången är mindre grofkristallinisk, men i stället förefinnas kornen här i desto större mängd, så att bergarten är liksom genomdränkt af det svarta mineralet.

Mineralet har följande egenskaper:

Derbt, såvida ej några inväxta prismatiska stycken, som anträffats, — hvilkas form dock möjligen kan bero af formen på de omgivande fältspats- och kvartskornen — samt en viss fjällig afsöndring, som iakttagits dels på yttersidorna af, dels rätlinigt genomdragande de större styckena, skulle antyda någon benägenhet till kristallisation. De mindre kornen äro homogena och täta genom hela sin massa. Brottet är mussligt till skåligt. Repas lätt af knifven. Färgen är becksvart till grönsvalt. På klyftytor, der mineralet vittrat, är färgen brun. Pulvret hvitt till hvitgrått. Fettglans till glasglans.

I tång har jag ej lyckats smälta mineralet, som vid upphettning förlorar sin glans, blir ljusare samt sprickigt. I kolf ger pulvret mycket vatten och blir mörkare.

Med borax och fosforsalt reagerar det för jern. Saltsyra färgas genast af pulvret ljusgrön och den lösta delen reagerar för jern. Gelatinerar ej med saltsyra. Med soda och salpeter på platinableck ger det en svag reaktion för mangan.

Med ledning af ofvanstående har jag bestämt mineralet vara *Hisingerit*, för hvilken en ny, ganska rik fyndort således är anträffad.

Möjligen torde mineralet vara förtjent af en fullständig undersökning, för att få utrönt, huruvida de fjälliga partierna kunna anses härröra af någon kristallbildning eller ej.

Utom Hisingerit ingå äfven i gången hvit och svart glimmer samt fettqvarts, i hvilken finnas skarpt afsöndrade korn af en svart qvarts.

Invid Nyköping, såväl öster som norr och nordvest om staden, förefinnes, ganska talrikt, svart *Turmalin* inväxt i röd gneis. På "Hället", nordvest om staden, har jag funnit turmalin inväxt i en ljus fältspat, som bildar gångar i den röda gneisen, och på många af de mindre kristallerna hafva tydliga ändtytor iakttagits. De kristallindivider, som äro något större, hafva det vanliga sönderbrutna utseendet. Äfven i lösa block träffas turmalin ej sällan.

Sjögrön fältspat har träffats i de gamla varphögarne vid skärpningarne på "Hället".

Invid fyndorten för ofvannämnde Hisingerit träffade jag ett, omkring 2 kubikfot stort, block af gulbrun *sandsten*, hvari finnas runda hål, fyllda af en med svagare bindemedel hopfogad sand. Blocket liknar den sandsten, som finnes i våra siluriska lager, och torde vara hittransporterad från Hjelmaretrakten.

Framstående geologer och mineraloger, aflidna efter år 1872.

- L. J. R. AGASSIZ. Professor i Zoologi och Geologi vid Universitetet i Cambridge, Massachusetts, U. S. Född i Schweiz den 28 Maj 1807, död i Cambridge den 15 Dec. 1873.
- AUGUST BREITHAAPT. Professor i Mineralogi och Geologi vid Bergakademien i Freiberg. Född i Thüringen den 18 Maj 1791, död i Freiberg den 22 Sept. 1873.
- C. FR. NAUMANN. Professor i Geologi och Mineralogi vid Universitetet i Leipzig. Född i Dresden den 30 Maj 1797 död 1873.